

■ semn de carte de gheorghe grigurcu

Aventura inadaptării

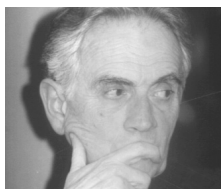
In pofida unor aparențe psihosomatice, Gabriel Chifu face parte din respectabila stirpe a creatorilor inadaptabili. Nu se simte bine în lumea largă sau în cea proximală, nici în corpul său, despre care declară că l-ar face uitat undeva, „așa cum uiți pe o bancă un ziar citit” (*La sfârșitul zilei*).

E cu certitudine un inadaptabil, dar nu unul rebel ci resignat, tangent la candoare. Inadaptabil printr-un soi de rezistență, de torpoare a datelor inițiale ale ființei, dureros surprins de un absurd elementar propriu drumului existențial, intrucît „nu înțelegem încotro mergem, nici ce ne așteaptă” (*Exercițiul de mîntuire. Ridicare la cer*). Nu emite imprecății, nu blasfemiază, limitîndu-se la constatările uimite, dezanăgît la un mod lileal. Spiritualitatea i se exprimă indirect, printr-o spaimă de materia prizată în accepția ei coșmarescă. Într-una din nopți, cînd s-a simțit „o fabrică de coșmaruri”, se visează ca „o bucățică de gheață pusă pe o plită încinsă”, apoi ca și cum s-ar afla „într-o piuă mică”, în care cineva îl pisa transformîndu-l „într-o pulbere fără sens” (*O fabrică de coșmaruri*). Mai la zi, se percepe „greoi”, aidoma unui „combinat siderurgic/ din epoca socialismului triumfător./ o magaoaie ruginită și abandonată” (*Unu și cu unu fac unu*). Așadar o teroare a unei materialități adverse, teribile prin aspectul ei scăpat din cadrele ordinii, care nu e neapărat o intenționalitate metafizică, ci o absență a unor „legități”, așa cum Răul ar fi, în gîndirea augustiniană, doar un gol al Binelui. Dar nici golul ca atare nu e suportabil. Cînd se surpă materia, apare spaima de irealitate precum de o dezumanizare. E un vis mut prin nonsens: „Pășeam/ pe drumul deschis în vis,/ deși știam că un drum care nu există/ nu mă poate duce la tine.// O, și strigam./ strigam după tine, cum strig și acum.// În gînd, neîncetat, strig./ Măcar el, strigătul meu mut, sunt sigur/ că te găsește. Nu se poate să nu-l auzi./ îți sparge timpanele” (*În noaptea de 1 octombrie te-am visat*). Originalitatea puternic marcată a poetului constă în acest fin balans între cele două surse ale Răului launtric: concretul dur, înclinînd spre haos, și vidul care

aruncă ființa omenească în nepuțința comunicării, o sufocă. O sensibilitate delicată însă foarte pătrunzătoare acordă corporalitate lirică acestei crize bivalente: „Iar am ajuns în punctul acela unde nimic/ nu mai merge. Nimic/ nu se mai potrivește cu nimic. Și nimic/ nu mai e de făcut.// Sunt cu fața la zid./ Iar peretele din spate/ a făcut picioare și s-a lipit furios/ de cel din față. Și eu, prins la mijloc.// O dar și cerul: / se tîrăște ca șarpele cu solzi pe pămînt/ și eu mă sufoc, fără aer, prins la mijloc.// Vine un monstru însetat./ Bea cu o gură apa/ din fîntina trecutului meu, o seacă./ iar trecutul meu – gata,/ cît ai bate din palme nu mai este.// Și tot nu se satură monstrul. Cu altă gură/ soarbe și apa din fîntina viitorului meu./ Nici el nu mai există.// Nu mai am unde să mă duc” (*Jar am ajuns*). De reținut că perspectiva unei atari aventuri ce pare fără liman nu e catastrofală. O împrăștiare, o regenerare ce pare a purcede din nimic reprezintă șansa unei ciclicități. Sfirșitul și începutul coincid în primăvărată erupție a unei energii în care tîlcurile se mixează: „Da, sfirșitul/ poate începe și așa, ca la mine, astăzi:/ cu o dimineată de primăvară/ înmărmuritor de senină./ în care mugurii cîntă, explodează bezmetic,/ iar mirosul izbucnit din flori, din iarbă/ te cuprinde, te înecă./ Paradizic și nimicitor” (*ibidem*). Pe neașteptate se ivesc jerbele unor reverii în măsură a modifica energic realul decepționant ori a-l înlocui prin ficțiuni cu sens contrar, avînd rolul unor fabuloase expieri. Remontat, bardul visează un trecut contrafactual, exprimîndu-și dorința ca „filmul acesta să fie cu scene în reluare”, să se întoarcă în zilele pe care le-a pierdut „din nesăbuință”, aspirînd spre o tîlnă contemplativă, în adăstarea unui înger aducător al citorva „picături care vindecă”. Inadaptarea se vindecă prin ingenuitatea ce-a generat-o. Urma acesteia rămîne totuși înscrisă în pasta unor metafore înfăptuite cu o grijă orgolioasă și concomitent sfoasă de către artizanul care se delimitează de stihurile cosmice prin nobila sa trudă. ■

Gabriel Chifu, *Însemnări din tinutul misterios*, Ed. Cartea Românească, 2011, 120 pag.

■ însemnări de livius ciocărlie

Cărțile au suflet? Nu numai cărțile, orice obiect. Iată: îmi cade de pe masă capacul de la stilou. Îl aud cum se lovește de podea. Mă aplec să-l ridic – dar nu-i. Mă uit mai atent, nu-i! Îmi dau seama că trebuie să-l caut. Mă ridic cu grijă, să nu-l calc, dau la o parte scaunul, mă pun în genunchi și cercetez. Nu-i. Aprind toate luminile, și lustra, și lampa de birou. Același rezultat. Extind aria. Degeaba, s-a ascuns. Las' că te prind eu!, zic. Mă prefac că nu-l mai caut. Pun scaunul la loc, iau stiloul (fără capac) în mână, ca și cum aș vrea să scriu, întorc ușurele capul și, bineînțeles, văd capacul cum răsare de sub comoda cu televizorul. Cât de jucăuș trebuie să fie, ca să se ducă până acolo! Am pierdut timp, dar tot răul spre bine: sub dulap am descoperit o gumă și un creion. De cînd s-or fi jucat de-a v-a-și ascunselea și eu n-am observat!

Nu sunt sortabil, vorba lui Cioran. Mă duc într-un loc unde văd o fată draguță, poetă excelentă, cu care am vorbit cîndva. Vine spre mine, îmi spune vorbe pe care le ghicesc amabile dar, bineînțeles, nu le aud. Poate pentru că nu pot să răspund, sau cine știe ce i-o fi trecut prin cap înconștientului, fapt e că, nici una, nici două, de parcă n-aș fi întălnit-o niciodată – mă prezint. (Ulterior, cerându-mi scuze, îmi dau seama că a înțeles. L-a recunoscut pe cel din cărți, așa cum se „alintă” el.) Nu bagă în seamă și, tot ca să fie amabilă, mi-l aduce pe un franțuz căruia nu știu ce să-i spun. Totuși, îl întreb ce-l întreb, așa, ca să fie. De rîndul ăsta nu înțelege el dar,

cuoscînd dinainte întrebarea (pe care nu i-o pusesem), răspunde: „Nu, am mai fost o dată.” În România, cum ar veni. Nu mai sunt sortabil? N-am fost nicicînd.

Într-un loc cam gălăgios stau de vorbă cu un cunoscut. Adică el vorbește și eu nu aud. Vreau să zic, deloc. Nici, cît de cît, despre ce e vorba nu reușesc să disting. Ceea ce nu înseamnă cu nu particip la discuție. Dau din cap, îl clatin, zămbesc, mă încrunț, am aerul de a spune ceva cum ar fi „ca să vezi!”, „așa mi se pare și mie”, „aștia-s oamenii!, ce să le faci!”. Altele de acest fel. Iar el pare mulțumit. Cred chiar că și-a făcut o părere bună despre mîntea mea.

Creierul nostru, aflu, folosește numai cincisprezece la sută din potențial. Cred că eu am o rezervă mai mare decît alții. Da' și cînd mi-oi da drumul, de dimineața de la cincii!

Mă duc cu Corina la Institutul Cultural. Afară, în întuneric, dau să-mi pun aparatul și reușesc să smulg mecanismul, care cade pe jos. Minuscule. Slabă speranță să-l găsec. Fără el, vorba soldaților sovietici, cînd se strica ceasul furat: *kaputt* mașinist! Ce mi-a rămas pot să arunc. Cincizeci de milioane duse pe gîrlă și sunt infirm. Parcă o aud pe T: „Bună treabă, soțul meu!” Deci, caut. Caut și renunț. Corina, nu. Dă-l încolo, îi spun. Ea, nu. Și-l dibuie într-o baltă. Iar sunt valid.

Nu mi se întîmplă numai mie. Nu rezist să nu povestesc. Telefon de la Mircea Martin: „– Felicitări! – Mulțumesc, da' pentru ce? – Pentru premiu. – Ce drac de premiu? – Premiul special. – De unde? – De la Uniune. – De unde ai scos-o, am vrut să întreb. – De la Cornel. Te-a văzut el. – Atunci e ca la radio Erevan. Nu mi s-a dat, ci mi s-a luat, că mi-a cerut staroste să-l iau și să-l înnănez.” M-a văzut pe podium și și-a zis ăsta ia un premiu. Tipic, Cornel! Care, el, l-ar fi meritat.

Avalanșă de vești rele, unele dureroase, în ultimul timp.

Poți să ieși din euforie măcar și printr-o veste rea. ■

Anonimul [bine informat]

(urmărire din pag. 4)

Comisia de viză, nou întocmită, prevăzînd obligativitatea mai multor semnături pe fiecare manuscris ce pleacă în producție, între care și aceea a funcționarului Consiliului Culturii, are ca rezultat nu numai cenzurarea „la sînge” a tuturor cărților ce vor trebui să iasă de acum înainte, ci și întîrzierea lor, amănarea *sine die*, practică cu succes de Consiliul Culturii în ultimele luni. E greu de închipuit cum vor mai putea trece de-acum înainte cărțile bune; vor trece însă cele ocazionale și cele mediocre. Modificările care se fac la cererea cenzurii sunt de regulă urmate de o nouă lectură – tot de control, firește, eventual și de alte propuneri de modificare.

Cenzurarea de mai multe ori și de către cât mai multe persoane a aceleiași cărți pare să fie una dintre noile reguli ordonate de partid. Traseul unei cărți de la predare și până la apariție a devenit enorm de lung și de imprevizibil.

O altă inovație a ultimelor luni este „interesul” cu totul special pe care autoritățile îl arată persoanei autorului. În noul plan '87, pe lângă prezentarea cărții s-a cerut și o sumară prezentare a autorului propus – date despre profesiunea lui, locul de muncă etc. De altminteri, chiar în momentul cel mai acut al opririi cărților, se lucra, în sediul Uniunii Scriitorilor, la un fișier de cadre al membrilor săi destinați Consiliului Culturii. În aceste condiții, este clar că tăierile, eliminările cărților din plan nu vor mai fi întîmplătoare, ci vor depinde nu de valoare sau tematică, ci de... dosarul autorului.

Și nu vor avea bineînțeles nici legătură cu literatura. De altfel, de la an la an planul editorial se micșorează: să intri în plan devine din ce în ce mai mult o performanță după care un an întreg, trăiești sub stres, dacă ai rămas sau ai fost scos din plan.

difuzată la 31 august 1986⁴

⁴ L.M. no. 190, August 31, 1986.